Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0807, 4-0237
УНО.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 128. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 7-го ЛИПНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JULY 7, 1954. No. 128. VOL. LXI.

АЙЗЕНГАВЕР ЗДОБУВ П'ЯТЬ ПЕРЕМОГ У КОНГРЕСІ

ПРОГРАВ У ДВОХ ВИПАДКАХ; ОСІННІ ВИБОРИ КИДАЮТЬ ТІНЬ НА ПРАЦІ КОНГРЕСУ

Вашингтон. — Під час цієї сесії 83 Конгресу уряд президента Айзенгавера може похвалитися п'ятьма перемогами. Ці перемоги — це прийняття законів про податки, закордонну допомогу, соціяльне забезпечення, будівельну програму і морський шлях на ріці св. Лаврентія. Але політичні спостерігачі підкреслюють, що президент програв у двох випадках: у справі зміни робітничого закону Тефта-Гартлі і в справі закону про надання права стейту Гаваям. Сам президент заявив недавно, що республіканський успіх у виборах восени залежить від того, чи Конгрес ухвалить теперішню програму президента. Гадають, що уряд Айзенгавера програє ще у двох справах. Не вдасться переформувати зміни закону про охорону атомової енергії і закону про боротьбу з підривними елементами. Невирішена ще дуже важлива проблема фармерської допомоги. Становище фармерів дуже важливе під час виборів. Не знати, як Конгрес вирішить справу торгівлі з закордоном, бо є сильна опозиція проти того, щоб президент міг зменшувати мито від ввозу чужих товарів. Та найважніша справа, яка заважить на висліді цьогорічних виборів — це підтримка цін на фармерські продукти. Деякі політики твердять, що перемогу бувшого президента Трумана в 1948 році треба пояснювати тим, що республіканці голосували у Конгресі не по думці фармерів. Сам президент нова людина в Республіканській Партії. Його найбільшою підпорою в партії — був його суперник під час виборів — покійний сенатор Тефт. Тепер його бракує в Конгресі, а сам президент Айзенгавер не має такого впливу, щоб міг погоджувати розбіжності в партії, які послаблюють республіканців, що може мати некорисний вплив на вислід виборів восени цього року.

Новленд організує протикитайський бльок сенаторів

Вашингтон. — Провідник республіканської більшости в Сенаті сенатор Вільям Ф. Новленд заявив, що він організує двопартійний бльок сенаторів, які вивчають способи недопущення комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй. Він сказав, що вже є три проєкти недопущення Китаю до членства в ОН. 1. Конгрес мав би ухвалити резолюцію, в якій стверджувано б, що прийняття червоного Китаю до ОН — це угодовство у відношенні до комунізму. 2. До законопроєкту про закордонну допомогу в висоті $3,368,608,000 внести застереження, що ЗДА не будуть підтримувати Об'єднані Нації, якщо вони приймуть на свого члена Китай. 3. Скасувати всі видатки, які були вже давніше ухвалені або які тепер ухвалені, негайно після прийняття червоного Китаю до ОН. — Новленд заявив, що ця група сенаторів може послужитися одним із цих проєктів, або й усіма трьома, бо ми не бажаємо тільки викликати відповідний настрій. „Я ніколи не був такий серйозний, казав сенатор, як тепер." Він відмовився назвати прізвища демократичних сенаторів, бо це ще завчасно, але заявив, що його група складатиметься не тільки з республіканців, але й демократів.

501 смертний випадок під час Свята Незалежности

Ню Йорк, Н. Й. — Цьогорічне Свято Незалежности відбувалося під час гарної погоди, і на шляхах ЗДА були в русі коло 40 мільйонів автомобілів. Але, на щастя, число смертних випадків було менше, як передбачало Крайове Бюро Безпеки. Згідно з передбаченнями цього бюра на самих тільки шляхах від автових катастроф мало згинути коло 430 осіб, але до півночі з 5 на 6 липня нараховано тільки 290 смертних випадків. Загально твердять, що число смертних випадків зменшилося внаслідок звернення президента Айзенгавера, який перед 4 липня закликав усіх тих, що поїдуть автами, щоб їхали обережно, дбаючи про своє і чуже життя. Та все ж таки всіх смертних випадків занотовано 501, бо від утоплення згинуло 149 осіб, а від інших нещасливих випадків 62 особи.

СОВЄТСЬКА РАДАРНА ОХОРОНА ВІД БАЛТИКУ ПО ЧОРНЕ МОРЕ

Відень. — У підсовєтській зоні Австрії закінчено будувати вежі радарової охорони. Ланцюг охоронних радарових споруд тягнеться від Балтику по Чорне море, перерізуючи впоперек Европу.

ІМПОЗАНТНА УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРНА МАНІФЕСТАЦІЯ В ТОРОНТІ

ПЕРША ЗУСТРІЧ МИСТЦІВ ПРОЙШЛА З ПОВНИМ УСПІХОМ; У ВИСТАВЦІ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА ВЗЯЛО УЧАСТЬ 60 МИСТЦІВ; ПОНАД 6,000 СЛУХАЧІВ ЗАХОПЛЮВАЛИСЯ ВЕЛИЧАВИМ КОНЦЕРТОМ 15-ох ВИКОНАВЦІВ

Торонто, Канада. — Українські мистці, які живуть у вільному світі, вирішили зорганізувати зустріч з українським громадянством та показати йому свої осяги в різних ділянках своєї творчости. Ця думка зродилася в Літературно-Мистецькому Клюбі в Торонто, а її підтримали інші клюби з Дітройту, Ню Йорку, Филаделфії і Шікаґа. Задуманий з'їзд перемінився в величаву маніфестацію українських мистецьких сил із ЗДА та Канади. Ця Перша Зустріч Українських Мистців Америки і Канади відбулася в днях від 3-го до 5-го липня і складалася з таких частин: Виставки Українського Мистецтва, Репрезентаційного Концерту, Публічної Сесії Мистців та Балю Мистців.

Мистецька Виставка

Урочисте відкриття Мистецької Виставки відбулося в 2-ій годині пополудні в суботу 3-го липня в залях Галерії Мистців Всеканадійської Національної Виставки і вона триватиме до 10 липня. Під час відкриття промовляв маляр Мих. Дмитренко, який вітав гостей, що масово заповнили площу при вході до ґалерії, — як господар цієї імпрези. Він з радістю ствердив, що українські мистці у вільному світу взяли масову участь у цьому показі українського мистецтва, що має змогу вільно розвиватися та збагачувати своїми творами українську і світову культуру. У Виставці взяли участь 60 плястичних мистців і виставили 166 своїх творів. Після нього промовляв почесний голова Комітету Мистців письменник Улас Самчук. Він вітав цей перший організаційний крок українських мистців у вільному світі, які своїми творами протестують проти того насильства, яке московський окупант здійснює на загарбаних українських землях.

Анатоль Курдидик, як голова Комітету, згадав про ту працю, яку треба було виконати, щоб здійснити цей перший з'їзд мистців, і заявив, що цей Перший З'їзд Українських Мистців із різних ділянок мистецької творчости — повинен стати початком світового об'єднання українських мистців. Міський радний Іван Кучерепа в імені посадника міста Торонто відкрив виставку, перетинаючи ножицями ленту при вході до виставових заль. Посол федерального парляменту Амброзій Головач у короткій промові заявив, що він гордий тими осягами, які здобули українські мистці своїми творами, що в них проявляється український дух. В першому дні коло 1,500 осіб відвідали цю виставку.

Репрезентативний концерт

В неділю 4 липня у парку Всеканадійської Національної Виставки від другої до 6 години пополудні відбулася зустріч мистців із громадянством міста Торонта та прибулими гістьми з багатьох міст Канади і ЗДА. Місцеві українці оцінювали число приявних на понад 10,000 осіб, бо вони ще не бачили такої маси народу в цьому парку. З організаційного комітету заявили, що продано 6,000 карт вступу на цей концерт, але число учасників могло бути більше. Корифей українського театру Йосиф Гірняк виступив у ролі Гриця Зозулі та в довшій конферансієрці бавив присутніх філософією Гриця Зозулі, який коментував події українського життя на еміґрації. Після нього вітав присутніх о. Скульський з Бразилії, який заявив, що українські іміґранти-селяни в тій далекій країні стежать за життям українців у Північній Америці та тішаться їхніми успіхами. В 6 годині ввечорі Анатоль Курдидик відкрив концерт. Він ствердив, що на цю зустріч прибули мистці, або прислали свої твори з вільних країн у всьому світі, щоб узяти участь у цій українській маніфестації, яка протестує проти того, що московський окупант України фальшує значення Переяславського договору та відзначує 300-річчя поневолювання Москвою України як великий і добровільний осяг українського народу. Українські мистці в вільному світі не спочинуть доти, поки не зможуть відбути свій великий з'їзд у вільній Батьківщині.

Михайло Бажанський представляв мистців, які виконували програму концерту, що в ній брали участь 15 осіб. Публіка щиро вітала виконавців окремих точок програми, і зовсім не нарікала на її довготу. В концерті брали участь: баритон Михайло Мінський, піяністка Дарія Гординська-Каранович, сопран Стефа Федчук, балерина Рома Прийма, скрипаль Євген Цісик, сопран Люба Левицька, 11-річний Роман Рудницький, баритон Ярошевич (Манько), меццо-сопран Вероніка Максимович, челістка Христя Колесса-Герич, баритон Лев Рейнарович, тенор Василь Тисяк, піяніст Борис Максимович, сопран Наталка Носенко і тенор Михайло Голинський.

Публічна Сесія Мистців

Дня 5 липня відбулася Публічна Сесія Мистців у великій авдиторії УНО. Згідно з програмою головувати мав Олександер Архипенко, а доповіді мали виголосити проф. Ю. Шерех, проф. В. Витвицький, проф. Д. Горняткевич, проф. В. Ревуцький і ред. І. Кедрин-Рудницький. Після доповідей мали предложити до ухвалення й підписання відповідну Деклярацію Першого З'їзду Українських Мистців ЗДА і Канади в Торонто.

Дня 5 липня в 8 год. ввечері мав відбутися Баль Мистців у розкішних приміщеннях Каса Лома. Під час балю призначений гостинний виступ Гриця Зозулі (Едварда Козака) з Дітройту, який мав з'явитися в товаристві Йосифа Гірняка з Ню Йорку.

З приводу Першої Зустрічі Українських Мистців видано, крім мистецьких програмок виставки і концерту, ще й велику „Книгу Мистців і Діячів української культури", яка має 312 сторінок друку, і в якій вміщено 288 фотознімок українських мистців з різних ділянок культури.

ЗДА ВИКИНУЛИ ТРЬОХ СОВЄТСЬКИХ ДИПЛОМАТІВ ЗА ШПИГУНСТВО

МОСКВА У ВІДПЛАТУ ВИКИНУЛА ДВОХ АМЕРИКАНСЬКИХ ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ

Вашингтон. Уряд З'єдинених Держав Америки викинув з цієї країни трьох совєтських дипломатів, обвинувачуючи їх у шпигунстві та „невластивій діяльності", а совєтський уряд, у відплату за цю акцію, домагається відкликання двох американських дипломатичних представників, видвигаючи проти них подібні обвинувачення. Державний департамент рішучо заперечив совєтські обвинувачення, підкреслюючи, що домагання відкликання двох американських дипломатів має виключно відплатний характер. Двох совєтських дипломатів викинено з цієї країни ще в лютому цього року, але вістку про це здержано від проголошення в тій надії, що в той спосіб можна буде здержати Москву від відплатної акції. Третього совєтського дипломатичного аташе викинено вже 6-го червня, отже перед місяцем. Америка викинула совєтського асистента морського аташе комадора Іґора А. Амозова, другого секретаря совєтської делеґації при Об'єднаних Націях Александра П. Ковальова та асистента авіяційного аташе при совєтській амбасаді у Вашингтоні, полк. Леоніда Півньова. Кремль у відплату за це домагався відклику полк. Говарда Фелчина, асистента військового аташе при американській амбасаді в Москві, та майора Волтера А. Мек-Кіні, авіяційного аташе. Совєтську ноту в цій справі передано ам. амбасаді минулої суботи, закидуючи американцям неозначене ближче „шпигунство" під час їхньої поїздки по Сибірі. Характеру американських обвинувачень проти викинених совєтських дипломатів не подано до публічного відома, але державний департамент у своїй відповіді на останню совєтську ноту рішучо заперечує совєтські обвинувачення проти двох американців та підкреслює, що акція совєтського уряду є „однобічною і безпідставною відплатою" за викинення з Америки совєтських дипломатів.

МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ СУСПІЛЬНОЇ СЛУЖБИ В ТОРОНТІ

Торонто, Онт. — Міжнародна Конференція Суспільної Служби відбулася в Торонті від 27 червня до 2 липня цього року. В залях Університету міста Торонта нараджувалися понад 2,000 делеґатів, які прибули з 48 країн. Найбільше делеґатів було із ЗДА; країни з-поза залізної заслони не брали участи в цьому з'їзді. Від ЗУАДК-у брав участь в конференції його екзекутивний директор д-р Вол. Ґалан. Головною тематикою нарад була справа самодопомоги окремим країнам і одиницям, в якій велику ролю можуть відограти робітники суспільної служби. Підкреслювано також, що суспільна праця мусить бути достосована до потреб кожної держави, бо немає однієї системи праці, яка була б універсальна для всіх. Тому звертали увагу на те, щоб в суспільній праці не нехтувати національними прикметами окремих держав — народів, і що в кожній країні повинна бути самостійна агенція для справ суспільної служби. Представник ЗУАДК-у нав'язав контакт з представниками тих країн, де живе більша скількість українських іміґрантів: Австралії, Канади та Англії.

ЗДА І АНГЛІЯ ПРИГОТОВЛЯЮТЬ ДОГОВІР ПРО СУВЕРЕННІСТЬ ЗАХІДНЬОЇ НІМЕЧЧИНИ

Лондон. — Минулого понеділка тут почались дипломатичні наради між представниками З'єдинених Держав і Британії в справі чотири-державного договору про суверенність Західньої Німеччини. Цей договір мав би розв'язати застій, який постав як наслідок відтягування Францією ратифікації договору про Европейську Оборонну Спільноту, що мав би зробити Західню Німеччину повним політичним і військовим партнером Заходу. Наради в цій справі триватимуть цілий тиждень і їх вислідом мала б бути підготова проєкту договору про повну державну суверенність Західньої Німеччини, яку західні великодержави обіцяють їй вже від трьох років. Головною метою того договору мало б бути відділення німецького мирового контракту, який передбачає остаточне закінчення окупаційного стану Західньої Німеччини, від договору про Европейську Оборонну Спільноту, який передбачає німецький вклад у передбачену тим договором европейську армію. Якщо б таку розв'язку знайдено, тоді Західня Німеччина не потребуватиме чекати безнадійно на ратифікацію договору про Европейську Оборонну Спільноту, бо дістала б повну суверенність уже на підставі свого мирового контракту із західніми великодержавами. Раніше здійснення цього контракту узалежнювано від договору про Европейську Оборонну Спільноту, що його підписали, крім Німеччини і Франції, ще Італія, Бельгія, Голляндія і Люксембурґ. Франція та Італія досі того договору ще не ратифікували і немає багато виглядів, щоб вони ратифікували його в найближчому часі. Це викликало складне положення в Німеччині та помітне невдоволення серед німецького загалу, який починає дорікати канцлерові Аденауерові за його беззастережну про-західню політику, а державний департамент і англійське міністерство закордонних справ мають інформації, що націоналістичні німецькі елементи готові виступити з теперішньої коаліції, яка творить очолюваний канцлером Аденауером уряд, якщо в найближчому часі не будуть пороблені заходи для переломання „мертвої точки", на якій опинилася суверенність Німеччини.

ЗАКОЛОТ ДОВКОЛА ПАКТУ ОБОРОННОЇ СПІЛЬНОТИ

Париж. — Довкола західнього пакту Оборонної Спільноти постав нечуваний заколот, — коментують останні події в цій справі паризькі кореспонденти чужинецьких часописів. Після того, як до влади у Франції прийшов прем'єр Мендес-Франс, відомий з своєї неприхильности до цього пакту, а міністром оборони в його уряді став генерал Кайзер, автор неґативної резолюції на військовій комісії парляменту, рішуче зареаґувала Західня Німеччина. Дипломатична акція, що її повів канцлер Аденауер, дала негайні, неприємні для Франції, наслідки: три західні держави, які вже ратифікували цей пакт (Голляндія, Бельгія і Люксембурґ) зажадали негайної наради міністрів закордонних справ шести держав Сталево-Вугільної Спільноти, з яких тільки Франція і Італія не ратифікували ще західнього пакту Оборонної Спільноти. Коли прем'єр Мендес-Франс відмовився взяти участь у цій конференції, посилаючись на те, що він зайнятий справами Індо-Китаю, міністер закордонних справ Бельгії, Спаак, прибув до Парижу і перевів довгу розмову з французьким прем'єром. Спаак повідомив Франса, що названі три держави, а також Західня Німеччина, не будуть дискутувати про будь-яку зміну західньо-оборонного пакту, аж поки французький парлямент не висловиться ясно „так" чи „ні" у відношенні до пакту, що його чотири держави вже ратифікували. Спаак покликався притому на запевнення Франції з-перед двох років, що коли будуть виконані три передумови (ґарантія Англії, ґарантія ЗДА і порозуміння в справі Зарщини), то вона ніяких додаткових застережень не висуватиме. Спаак заявив теж, що Бельгія піддержуватиме допущення Західньої Німеччини до НАТО й дозвіл на її озброєння, якщо Франція не ратифікує західнього пакту. Водночас те саме заявив американський амбасадор у своєму виступі на бенкеті англо-американської преси у Парижі. Водночас у Західній Німеччині почався сильний зріст протифранцузьких настроїв і взагалі зворот проти Заходу, що загрожує заломанням всієї політики Аденауера. Все це повчає французів, що справа західнього пакту є не її внутрішньою, а міжнародною справою. Це примусило Мендеса-Франса заявити, що: 1) він не пропонуватиме ніяких змін у тексті пакту, поки не дістане на це згоди інших держав і 2) найдалі в половині серпня пакт буде переданий парляментові.

АМЕРИКАНСЬКИЙ І УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОРИ МАЮТЬ НАД ГОРАМИ КЕТСКИЛ

ВЕЛИКИЙ РУХ НА „СОЮЗІВЦІ" ПІД ЧАС КІНЦЯ ТИЖНЯ, ЗВ'ЯЗАНОГО З ДНЕМ НЕЗАЛЕЖНОСТИ

Під час цьогорічного Дня Незалежности 4-го липня, численні подорожні і протульковці по шляху ч. 209 та довколишніх бічних дорогах часто зупинялись і з цікавістю приглядались, як високо в горах біля містечка Кергонксон гордо повівали побіч себе два прапори, зоряний американський і синьо-жовтий український. Повівали вони вже вдруге в той День Незалежности над офіціяльно відкритою 4-го липня минулого року „Союзівкою", вакаційно-відпочинковою оселею Українського Народного Союзу, яка впродовж одного року перетворилася в справжній український товариський осередок під час вакацій. Цього року під час довгого кінця тижня, зв'язаного з Днем Незалежности, „Союзівка" була виповнена до останнього ліжка, а обслуга у великій та прекрасно влаштованій їдальні мала повні руки праці, щоб швидко і без проволоки задовольнити збільшений дорогою та свіжим повітрям апетит біля двох сотень гостей. Управління „Союзівки" зі свого боку зробило все можливе, щоб кожний гість, який раз побував на „Союзівці", не пропускав жадної іншої нагоди, щоб побувати на ній знову. Крім величезних — так сказати б — природних відпочинкових та розваґових можливостей, як теж таких влаштувань, як великий купальний басейн з чистою і завжди свіжою водою, різні спортові можливості, окремі майданчики та влаштування для дитячих забав, минулої суботи висвітлено на Союзівці під вільним небом один з кращих кольорових фільмів: „Світ у його рамена", а в неділю вже в залі показано уривки документального фільму з останньої конвенції Українського Народного Союзу. Відомий наш музик п. Василь Босий, разом з акордіоністом п. Шипком та ще одним „басістом", приґравали до танців вечорами. Теж і цим разом можна було завважити між відвідувачами і гостями на „Союзівці" мініятюрний образ нашої американсько-української спільноти в усіх її складових частинах, з тою тільки різницею, що тут не було жадних різниць ані між походженням, ані місцем народження, ані віком чи суспільним або маєтковим станом. Була одна велика і справді дружня родина, хоч багато зустрілись вперше. І так, як під час дня над „Союзівкою" високо майоріли на вітрі і у сонці американський та український прапори, так до пізна ввечері розносились мелодії української і американської музики та головно незрівняних українських пісень.

Група гостей „на лоні природи" на просторах Союзівки. Тоді, коли в місті невиносима спека заставляє людей роздягатися „до мінімум", в горах на Союзівці бувають і в липні дні, в яких можна тепліше одягнутись.

В АМЕРИЦІ

● 1 липня ц. р. помер у Вашингтоні 76-річний сенатор — Гаф Батлер, один із „старої республіканської ґвардії", приятель сен. Тефта та завзятий ізоляціоніст. Він був противником соціяльного забезпечення і пропонував його скасувати.

● Ген. Чіянґ Веґо, син китайського генераліссімуса, перейшов з успіхом операцію в шпиталі в Кензас Сіті. В ЗДА він закінчив школу для командантів і старшин ґенерального штабу.

● У червні Відділ Червоного Хреста в Ню Йорку зібрав 12,770 півлітрів крови на рятування хворих пацієнтів. В травні це число було дещо вище — 14,353.

● Сенатська Комісія Збройних Сил прийняла законопроєкт про консервацію п'ятьох старих кораблів фльоти, які мають історичне значення. Між цими кораблями — Constellation" збудований 1797 року, який стоятиме в Балтиморі як національна пам'ятка.

● Від 1946 до 1953 року ЗДА видали чужим урядам 47.7 біліьйонів долярів, а на допомогу своїм власним громадянам 32.6 більйона.

● Федеральний Суд в Олбані признав Робертові Ф. Радді — 125,000 долярів відшкодовання, яке має заплатити залізнича лінія Ню Йорк Сентрал за те, що Радді був покалічений в січні 1953 року, коли працював як гальмовий робітник.

● Секретар оборони Чарлз Е. Вилсон вилетить 6 липня до столиці Канади Оттави, де після розмов з представниками канадійського уряду думає ловити рибу в провінції Квібек.

● Приватні забезпеченеві товариства на Сенатській Фінансовій Комісії заявилися проти підвищення виплати на соціяльне забезпечення, бо збільшення виплат із соціяльного забезпечення загрожує руїною приватним забезпеченевим аґенціям.

● Дружина бувшого посадника Ню Йорку Вілльяма О'Двайєра, Слоун Сімпсон виступила в Еспанії на арені в ролі торреадора. Але після першої ж спроби вона заявила, що далеко приємніше бути глядачем, як учасником боротьби з биками.

● Державний департамент повідомляє, що Бразилія виставила останній чек на 5,000,000 долярів, яким закінчила сплату боргів, які вона завинила була під час другої світової війни за отримані воєнні матеріяли.

В СВІТІ

● Смерть загрожує 30,000 штукам худоби в хліборобській околиці північної Італії, де від 1 червня триває зорганізований комуністами страйк рільничих робітників. Італійські хлібороби, які колись піддержували в цій околиці фашистський рух, коли він постав як реакція на комунізм, заповідають, що організуватимуть збройну самооборону проти комуністичних терористів.

● „Коли Черчил іде кудись на політитчні наради, то це значить, що він готов продати знову якийсь слабий нарід, щоб зберегти його ціною англійську шкуру" — писав національно-китайський часопис в Тайпей на Формозі з нагоди Вашинґтонської конференції між Айзенгавером і Черчилем.

● У Чехословаччині масово виарештовують колишніх соціял-демократів, — принесла вістку напів-офіційна юґославська пресова аґенція, говорячи про нову хвилю терору в сателітській Чехії.

● Комуно - китайського прем'єра Чу Ен-лая китайські шкільні діти в Ранґуні в Бурмі, засипали дощем троянд, коли він прилетів туди на відвідини. Цю маніфестацію організували, очевидно, місцеві комуністи, що лізли зі шкури, щоб приподобатись могутньому „босові."

● Індія і Південно-Африканський Союз зірвуть дипломатичні взаємини наслідком південно - африканської політики проти „кольорової іміґрації". — Індійський амбасадор в Австралії скаржився у публічній промові, що протекційна система у відношенні до білих іміґрантів шкодить інтересам Індії.

● Мав - Мав, націоналісти-терористи в британській колонії Кенії, проголосили зрадниками всіх учителів, що навчають в Кенії, і негайно після того проголошення вбили 7 учителів.

● Траґічна доля зустріла італійську експедицію альпіністів, що вибралась була на здобуття гори Апі в Гімаляйському архипелязі, що висока на 23,399 стіп. Кілька тижнів тому один член втопився в гірському потоці, один помер із виснаження, а один злетів у пропасть.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

„ПОЛІТИКА ДОЦІЛЬНОСТИ"

Під час пресових конференцій, — одна з них у Вашинґтоні з президентом Айзенгавером, а друга в Оттаві з британським прем'єром Черчилом — було багато мови на тему „мирного співжиття" з Кремлем. Як Черчил, так і Айзенгавер, заявили, що таке „співжиття" побажане. Черчил переконаний, що воно можливе і що є познаки, ніби Кремль є такої самої думки. Одначе Айзенгавер не вірить, щоб Москва змагала до такого „співжиття", бо ціле її поступування виявляє щось зовсім інше. Тому саме, поки говорити з Кремлем про „мирне співжиття", треба мати докази, що він собі цього бажає, і то докази ділами, а не словами. Президент Айзенгавер дозволив пресовим представникам зацитувати в цій справі ще таку заяву: „Я не буду партнером договору, який робив би когось невільником". Він теж заявив, що З'єдинені Держави не підуть на ніяку угоду в справі Індо-Китаю, чи деінде, яка спирається на відданні народів під чуже панування проти їхньої волі. Черчил також заявився проти угодівства, і навіть обурився на американських журналістів, що змальовують його „угодівцем" за його акцію в справі „мирного співжиття між Заходом і комуністичним світом" та порівнюють британську політику в Азії „з британським мюнхенським угодівством на користь Гітлера, а проти Чехословаччини". Про те саме говорив ще через радіо британський міністер закордонних справ Іден, заявляючи, що „співжиття з комуністичним світом треба вважати за кращу розв'язку, ніж „взаємне знищення".

Не менше цікаве, як зареаґувала на ці заяви Айзенгавера та Черчила британська преса, що назагал вдоволена з вашинґтонської конференції. Отже вона підкреслює, що те, що говорив Черчил, є опінією не тільки уряду, але й англійського загалу, в тому числі й обидвох партій, консервативної й робітничої. До тої загальної опінії належить конечна потреба не тільки визнання червоного Китаю, але теж — і то обов'язково — притягнення його до Об'єднаних Націй. При цьому стоятиме Англія навіть у тому випадку, коли б це мало коштувати її „втрату американської приязни", пише в „Ню Йорк Таймсі" (з 1 липня) лондонський кореспондент цього часопису. Те, що в спільнім комунікаті, підписанім Айзенгавером та Черчилом, є про принципи, яких задумує придержуватись британсько-американська політика, не викликало в Англії великого ентузіязму, головно в лівих колах. „Менчестер Ґардіен" з жалем підкреслює, що в той час, як проголошувано цей комунікат, Конґресова комісія для закордонних справ заявилася „за стримання військової допомоги країнам, які укладуть договір про ненапад з комуністичними країнами". Це, пише цей ліберальний часопис, звернене виразно проти британської делеґації, яка заявлялася за того роду договори в Азії, це теж спротив проти „Східнього Льокарна".

Висновок з розмов у Вашинґтоні є ще в Англії такий, що, мовляв, Черчил говорив в імені британського уряду, а президент Айзенгавер тільки — в імені своєї власної особи, бо не має контролі ні в Конґресі, ні в своїй власній партії. Лондонський „Таймс" квестіонує навіть і те, що сказано в комунікаті про допомогу народам до самоуправи, бо й це можна б всіляко інтерпретувати. Тому треба пождати, пише „Таймс", що з тої „приватної розмови між старими приятелями" вийде, щоб можна було говорити про „спільний підхід до розв'язки окремих проблем". Що воно так є, видно найкраще з британського відношення до питання допущення Пейпінґу до Об'єднаних Націй. Не зважаючи на американський сентимент, який є проти цього, лейбористи натискають усією силою на таке допущення і твердять, що не буде миру в Азії, поки червоний Китай не буде в Об'єднаних Націях. Консерватисти є теж тої думки. Різниця тільки в тактиці: вони не хотіли б тим питанням надто дразнити Америку. Немає найменшого сумніву, що на таке становище впливає дуже багато і те, що Індія є складовою частиною Британського Комонвелту, а індійський прем'єр Неру є за допущення червоного Китаю до ОН, а — по візиті червонокитайського міністра закордонних справ Чу Ен-лая буде тепер ще сильніше це обстоювати.

Так виглядає британська „політика доцільности", що не мусить придержуватись певних принципів. Як бачимо, „молодій" Америці важко з нею погодитись.

Д-р К. Кисілевський

УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНОЗНАВСТВА ПРИ НТШ

У високих школах Америки немає відповідного місця для українознавства. Навіть коли воно буває предметом дослідження чи навчання, завжди поставлене на останньому місці серед загальнослов'янських і російських проблем, або зведене до примітивних довідок.

Тим часом сьогодні маємо поважні причини, щоб вивести його з того низького положення та зробити справжнім предметом глибоких наукових досліджень в кругах нашої молоді, що гостро відчуває цю потребу, а далі й серед чужинців.

Здаємо собі справу з того сумного явища, що 700 студентів-українців, які вчаться в різних університетах і каледжах Америки, не мають змоги продовжувати започатковане в ґімназії українознавство; що за ними прийде черга і на таких, які, поза початковими відомостями з української мови та історії, не будуть знати нічого більше про Рідний Край, ба навіть не зможуть собі його уявити.

Загроза цього явища, а далі й потреба зазнайомити основно й систематично наших американських приятелів з українськими проблемами спонукали професорів, згуртованих в Науковому Товаристві ім. Шевченка в ЗДА, взяти ініціятиву в організації установи, що має за мету поставити українознавство на високий рівень. Щоб його підкреслити, названо цю установу Університетом Українознавства.

Після довгої й основної підготови вироблено, обговорено і схвалено проєкт статуту, що став опісля предметом спільної наради Виділів: Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗДА, Асоціяції Професорів УВУ, Союзу Українських Студентів Америки й молодих науковців. (5 червня 1954 р.). НТШ зобов'язалось провести організацію професорського збору, подбати про технічні справи, зв'язатись з американськими науковими установами, надати новій установі високих навчальних, дослідних і виховних якостей. Союз Українського Студентства Америки обіцяв попрацювати над поширенням ідей УУ та придбати постійну авдиторію.

Статут УУ передбачає такі факультети: 1) мовно-літературний, 2) історично-філософічний, 3) мистецький, 4) економічно - природничий. Предметами викладів будуть: українська мова, література, історія, філософія, право, журналістика, мистецтво, суспільна економія, природа, географія. Кожен семестр триватиме чотири місяці; виклади і вправи будуть відбуватися три рази на тиждень у вечірніх годинах. Студенти (звичайні, після закінчення середньої школи; надзвичайні, що зможуть доповнити середньошкільні студії на маткурсі в Ню Йорку, без обмеження віку) мають право вибору предметів навіть з різних факультетів. Після семестрів будуть кольоквії, після восьмого семестру маґістерський іспит. Місцем постійного осідку є Дім Української Культури в Ню Йорку.

Врешті передбачено створення філіялів УУ в головних містах українського поселення.

Університет Українознавства почне працю з початком жовтня 1954.

П. А.

Проблема озброєння Німеччини в Британії

(Від нашого кореспондента)

Справа озброєння Західньої Німеччини — це одна з проблем, які розділяють громадян Британії, незалежно від партійної, релігійної, клясової чи іншої приналежности і без зв'язку з їх культурним рівнем. Давати чи не давати німцям у руки зброю, як союзникам західніх демократій проти загрози зі Сходу, — це питання вирішує кожний громадянин Британії на свою совість. Бо кожний може навести безліч доказів і за і проти озброєння Німеччини.

Арґументи проти — переважно чуттєві: ще стоять руїни домів у Лондоні та в містах, які розвалили німецькі бомби за другої світової війни. Ще матері, жінки та діти оплакують тих, що полягли в боях з німецькими арміями на фронтах у різних частинах світу.

Англійці слідкують за настроями в Німеччині. Кожне слово, сказане або надруковане відповідальними за Гітлерову політику німцями, на цім острові записується і зважується. Той факт, що книги ґенерала панцерних дивізій Ґудеріяна та маршала Рундштедта, в яких знову підноситься леґенду „непереможности" Німеччини, мають успіх поміж німецькими читачами, глибоко турбує громадську думку в Британії. Книга фон Саломона, „критичного" прихильника Адольфа Гітлера — „Мої відповіді" — перекладена на англійську мову і викликала загальний осуд: адже прусак фон Саломон, людина культурна, показав свою політичну некультурність, намагаючись доказувати, що влада Гітлера була „демократичною"... В Британії демократія — це проблема недискусійна, демократичні закони і звичаї тут увійшли „в кров" громадян. Тому софістику німецьких реакціонерів, що має, на жаль, успіх у Німеччині, англійці сприймають як відродження гітлеризму.

Переді мною лежить брошура під назвою „В обороні Европи". Цю брошуру на 16 сторінок видав Центральний Комітет Британської Партії Праці, членом Центрального Комітету якої є посол Беван, рішучий противник озброєння Німеччини. Також бувший міністер соціялістичного уряду, визначний економіст Долтен, є проти озброєння Німеччини, бо боїться, що німці почнуть знову свій „натиск на Схід", щоб прилучити території за Одрою і Ніссою. Але меншість у демократичних партіях підлягає більшості. Тому цей документ висловлює офіційне становище Партії Праці до проблеми німецького озброєння. Брошура видана для масового поширення.

В передмові сказано:

„Ми шануємо здоровий розум британського народу. Ми віримо в це, кажучи народові, що Партія Праці буде робити, коли прийде до влади".

Недавні вибори до провінційних рад показали велике пересунення сил на користь Партії Праці. Тому цей документ є свого роду спробою цієї партії подати свій погляд на основну політичну проблему сучасности і підготувати виборців до парляменту до рішення справи озброєння Німеччини.

Арґументи Партії Праці за озброєння Німеччини такі:

Легко кричати, що, коли німцям дати зброю, то вони знов почнуть війну. Але Східня Німеччина вже озброєна! Вона має 100,000 війська, 600 танків, летунство і т. д. Брошура зазначає, що озброєння Німеччини має відбутися в системі Европейської Оборонної Організації, і що „зроблено всякі заходи, щоб участь Західньої Німеччини в обороні не стала небезпекою".

Небезпека зі Сходу: Москва, — пишеться в брошурі, — має 4 мільйони реґулярного війська. Разом з арміями сателітів це становить 7,750 тисяч постійного війська, що підлягає Москві.

Комітет Партії Праці стверджує, що пропаґанда про „миролюбність" Москви — безпідставна: Росія протягом останніх 15 років придбала нових 180 тисяч квадратових миль і ще 18 мільйонів людности. (Автори книжечки поминають коло 100 мільйонів сателітів, що стоять під наказами Москви).

Провід Партії Праці проти невтральної Німеччини. Така Німеччина, як незалежна країна, могла б мати власну армію і стати суддею в Европі. Навпаки, Німеччина, як член Европейської Оборонної Організації, була б спільницею інших народів, загрожених московською аґресією.

Цей документ стверджує, що уряд Партії Праці вже у вересні 1951 року прийняв плян участи Німеччини в Европейській Оборонній Організації. Партійна Конференція схвалила цей плян.

На арґументи противників озброєння Німеччини, які бояться відродження німецького націоналізму, небезпечного для Европи, Партія Праці відповідає, що треба допомогти силам демократії в Німеччині зміцнитися. Право народу на незалежність належить до демократичних прав: „Чи ми мали б простягнути свої руки до німецької демократії, чи топтати її ногами? Певно, відповідь мусить бути та, що ми готові подати взаємно руки і стояти разом в обороні Европи".

Справа озброєння Німеччини не байдужа і для українців. Нема сумніву: озброєна Німеччина, навіть в Европейській Оборонній Організації, стане згодом силою, з якою будуть великодержави числитися. Не знати, чи не погодяться великодержави пізніше на „ревізію кордонів": щоб Польща одержала назад „східні креси", взаміну за території на схід від лінії Одра і Нісса. Німці на це пішли б радо, та є й між поляками немало таких, що цей плян приймуть. Тоді мир між Польщею і Німеччиною був би куплений коштом України і Білої Руси. Ця небезпека існує, але у нас про це мало думають.

А. Красний

Нова книга про Україну

Маємо тут на увазі книгу проф. В. Січинського під назвою: „Україна в коментарях і описах чужоземних авторів". Як відомо, цю працю видав Український Конґресовий Комітет на кошти Народного Фонду, з метою інформації чужинців про Україну, її народ та українську справу. Ця праця особливо надається для інформування чужинців, бо мова в ній ведеться в імені не українського автора, але виключно в імені чужинців.

Проф. В. Січинському ще під час його перебування в Европі, в 1920-х роках, прийшла щаслива думка: використовуючи европейські бібліотеки, відшукати в чужинній літературі ті всі відомості, які є в ній про Україну. Внаслідок притаманної проф. В. Січинському пильности й працьовитости, ця ідея дала несподівано добрі наслідки.

Так з'явилася відома книжка українською мовою під назвою „Чужинці про Україну", що витримала п'ять видань. Спеціяльна її вартість для чужинців та й для нас, українців, у тому, що про Україну і про наш народ говорять в ній чужі, переважно об'єктивні люди. Це були представники різних націй (в книжці подано дев'ятнадцять націй), що в різних часах побували на Україні чи подорожували по ній, як дипломати, політики, учені, подорожники, купці і т. д.

Одначе, з переїздом до Америки, проф. В. Січинський рішив поширити свою працю і використати для неї також американські бібліотеки. Тут знайшов він багатий матеріял, цілком невідомий у Европі.

Так постала нова книжка, вже англійською мовою, яку й використав Український Конґресовий Комітет для своєї політично-інформаційної праці.

Книжку проф. В. Січинського видано в кількості 5000 примірників, при чому ухвалено значну частину їх ужити виключно для цілей інформаційних. З того певну кількість передано Секретаріятові Панамериканської Конференції, що має обслужити країни поза З'єдиненими Державами Америки, надсилаючи книжку відповідним установам та особам.

Частину цієї програми вже виконано, — книжку розіслано і тепер, зокрема, Секретаріят Панамериканської Конференції дістає листи і подяки від різних установ та осіб.

Ці листи, — це, так би мовити, лише „перша стадія", — акт ввічливости і повідомлення, що книжку одержано. Рецензії чи відгуки „по суті" прийдуть, очевидно, пізніше. Все ж має велике значення факт, що наша книжка про Україну вже опинилася в руках відповідних людей і на неї звернуто увагу.

Листи-подяки надходять щоденно. Для прикладу, наведемо лише деякі. Так, надіслали листи нижчеподані особи та установи: міністри закордонних справ (Англія, Канада), члени Об'єднаних Націй (Америка, Австралія, Індонезія, Філіппіни), посли чужих парляментів (Англія, Канада), бібліотеки майже 20 університетів, між ними університетів Оксфорд, Кембридж, Брюссель, Париж, Берлін, а також державні бібліотеки (Національна Бібліотека в Парижі, Королівська Бібліотека в Лондоні, Королівська Бібліотека в Брюсселі) та ін.

Одначе, поза подяками й ствердженнями про одержання книжки, надходять уже

(Закінчення на стор. 3-ій)

Будапешт сьогодні

Віденський кореспондент німецького часопису „Донав Курір", д-р Роланд Ніцше, подає в згаданому часописі свої враження з побуту в столиці сьогоднішньої „демократичної" Мадярщини. В цьому звідомленні читаємо: „Чужинець з Заходу, який приїде до Будапешту, стає в'язнем. Не звичайної тюрми, але тієї, яку створив режим, щоб в цей спосіб не допустити до контакту з населенням. Мадярські готелі є власністю держави. Для місцевого населення готелі не існують, а хто хоче подорожувати, шукає нічлігу в знайомих. Найкращі державні готелі зарезервовані виключно для чужинців з Заходу. В цих готелях живе чужинець серед дешевої та мало переконливої елеґанції, за що мусить платити американські ціни. Вчора жив ще Будапешт шумом Конґресу Компартії, а сьогодні дрімає в буденщині та апатії. За вийнятком голосників, які горлають з усіх усюд і до яких населення так привикло, як мельник до млинових лотоків.

Втомлено та апатично снуються мешканці цього, колись такого життєрадісного міста. Держава має тут монополь на все, то чому ж не мати їй і на байдужість та апатію? Дивно виглядають вулиці без особових авт. Тільки тут і там пройдуть „грузовики". Коли й появляється якесь особове авто, то напевно військове, або совєтське і, як правило, з позаслонюваними вікнами. Ще багато будинків світять розвалинами з останньої війни. Мешканці повдягані так, як в Німеччині в перших роках після війни. Але найбільше видно на вулицях людей у військових одностроях.

Поява кожного чужинця з вільного світу викликає неописану сенсацію. Біля чужинецьких авт збираються цілі юрби цікавих.

Я йду до міністерства закордонних справ і представляюсь у відділі преси. Всі ввічливі, але тримаються з повною резервою. Для моєї поїздки по місті дістаю до диспозиції авто і службовця міністерства для „інформації". Дістаю також запрошення познайомитися з нічним життям столиці. Я бажаю купити плян міста. — „У нас нема ніяких плянів", — дістаю відповідь. — „Чому немає?" — „На це є свої причини", — відповідають холодно. Щойно тепер я зрозумів, що в цій країні географія — це державна таємниця.

— „Тільки не йдіть на Швабенберґ, — остерігав мене мій приятель, — бо там нема ніяких прогулянок" (це дільниця Будапешту) — „Чому?" — „Бо там резиденції „провідників народу", а вони бояться людського ока".

Після полудня їду я автом міністерства вулицями міста. Бачу славний міст на Дунаї та „пам'ятник свободи", чисто московського видання, зрештою подібний, мов краплина води, до всіх тих, якими ущасливили Совєти всі „визволені" народи. Опісля їдемо в гористу дільницю, з гарними садами, парками і не менш гарними віллями. Вулиці наче вимерли. Через кожних сто кроків стоїть озброєний від ніг до голови поліцист. На кожному перехресті групи таких же поліцистів, а також моторизовані поліційні стежі.

Увечері є я гостем міністерства закордонних справ. Запрошують мене до одного льокалю на Дунаутца (вулиця). Стіни викладані дерев'яними різьбами, стіл святочно застелений та заставлений різними стравами, з обов'язковою мадярською паприкою та червоним шопронським вином. Льокаль, розуміється, державний, тож і кельнери — державні службовці. Цигани, які приграють нам до паприкованого ґуляшу, також державні службовці. Слухаю і думаю, що цим синам мадярської пушти ніколи й не снилося, що їх виавансують колись на „державних службовців". Деякі столи замовлені для „делеґацій приязни", з усіх країн „народних демократій". За деякими столами сидять якісь дівчата, за іншими — чоловіки, в сорокатих сорочках, без краваток. Це різні „бриґадири" та „стахановці".

Опісля приносить директор льокалю пропам'ятну книгу. Я бачу, що в ній вписуються всі ці відвідувачі Будапешту. Тут вписались англійські копуни, французькі „приятелі миру" та ще хтось арабським письмом. Переглядаю книжку далі і знаходжу таке речення: „Дякую мадярському народові за його гостинність. В цьому льокалі я переконався у високому життєвому рівні мадярських трудящих". Підпис: д-р Йоганнес Дікманн, президент східньо-німецької народної палати.

Нестор

Б. Ржепецький

АВСТРАЛІЙСЬКІ ЛИСТИ

III. Гаваї

(5)

Тим часом цукровий промисел вишукує нові джерела іміґрації. Починаючи з 1907 р., спроваджують філіппінців, головно з острова Люсон. Іміґрувало їх до Гаваїв до 120,000, з того числа половина залишилася напостійно, 15% виеміґрувало до Каліфорнії, а решта вернулася додому. Спровадили в меншій кількості порторіканців, яких у 1948 р. нараховувалося кругло 10,000.

Це — найголовніші джерела людської сили, що напливали до Гаваїв, — але було багато менших джерел.

У 1880 р., нпр., вислано спеціяльну місію до Норвегії, що заохотила коло 600 іміґрантів з родинами. Але цей досвід закінчився невдало. В світовій пресі піднявся крик про те, що на Гаваях невідповідні умовини життя для іміґрантів, що вони нарікали [illegible] на клімат. З другого боку, гавайський уряд доводив, що серед іміґрантів, які називали себе рільниками, правдивих рільників було не більше, як 15%, а решта — то люди зовсім не охочі до жадної праці. А проте все це не знеохотило до дальшого шукання европейських іміґрантів. Пробували стягати „німців з Бремену". Це звичайно були не лише німці, а взагалі европейські еміґранти, що чекали в Бремені на кораблі, які мали везти їх до „щасливого Нового Світу", до Америки. Серед цих еміґрантів були й українці з Галичини і, ймовірно, з Великої України. Але про це скажемо пізніше.

Була цікава спроба оселити еміґрантів з Росії. В 1909 році спровадили перший транспорт — 150 осіб „з Сибіру". У відповідних публікаціях читаємо, що ці іміґранти „були щасливі, що втекли від деспотизму й нужди царського режиму", і вони „просили завезти їх до Гаваїв". Між ними було „два аґітатори, які розповсюджували соціялістичну й анархістичну літературу російською мовою". Кілька місяців пізніше прибув новий транспорт — 250 осіб. Був великий клопіт з перекладачами, бо на цілі Гаваї було лише двоє людей, що вміли говорити по-російськи й по-англійськи. Цей транспорт мав величезні труднощі: появилися епідемічні хвороби, багато людей забрали до карантану, і це викликало незадоволення, а до того ж пішли поголоски, що плянтатори не дотримують обіцянок щодо умов праці. Люди відмовлялися йти до роботи. З часом все трохи заспокоїлося, і частина пішла працювати в лісі, а частина — навантажувати товари в порті.

Нова група „росіян" — 1760 осіб — прибула також в 1910 р., але спроваджування іміґрантів з Европи вимагало великих видатків і Іміґраційний Уряд звернувся знову до вище вказаних джерел — Філіппін і Порто-Ріко.

Як же виглядає той „котел, де змішуються раси", тепер?

Нехай числа самі за себе говорять! В 1952 році на Гаваях мешкало: японців 188,872, або 40,6%; народів кавказької раси — 68,600 — 14,7%; філіппінців — 62,777 — 13,5%; китайців — 32,052 — 6,9%; „інших" — 21,423 — 4,6% (в тому числі — порторіканців понад 10,000, корейців — коло 7,000). Автохтонів-гавайців залишилося 91,601 — 19,7%, враховуючи й „частинно-гавайців" (мішанців). Дані за 1948 рік подають, що „чистих гавайців" тоді мешкало 10,650, а „частинно-гавайців" — 70,110.

Отже внаслідок „цукрової революції" колишні господарі стали „національною меншиною", а Гаваї — „котлом, де змішуються раси". Слід зауважити, що хоч „кавказька раса" становить, як бачимо, поважну частину населення, але, за вийнятком портуґальців, переважаюча більшість представників цієї раси прийшла в наслідок другої світової війни, коли Гаваї перетворилися на найбільшу військову, морську й летунську базу на Пацифіку, — коли військові й морські споруди, склади, допоміжні інституції вимагали тисяч фахівців. В промисловім й рільничім житті Гаваїв вони не відіграють великої ролі.

***

Мені довелося приглянутися до гонолюльських шкіл, — а треба сказати, що Гаваї справедливо можуть бути горді з вийнятково високого стану свого шкільництва.

По дорозі до Бішофе-музею лежить великий майдан, на якому я побачив кілька соток шкільної молоді — хлопців і дівчат. Вони стояли окремими групами по кільканадцять дітей. Це був наче квітник — різного кольору, шкіри, різних рас. Переважали оригінальні мішані обличчя, яких поза Гаваями, в такій різноманітності не зустрінете ніде. Всі вони трималися „разом", діти великі й малі — „горнулися" інстинктивно до подібних до себе, до своєї раси. Все перемішане, всі „заклопотані" своєю забавою. Це треба було бачити!

В великому павільйоні гавайка — вчителька показувала, як робити з якихось твердих ягід гавайські оздоби (народне мистецтво!) — щось подібне до нашого намиста. Білі, жовті, шоколядові голови схилилися над столами й працьовито нанизували ті пацьорки.

В іншій школі — хлоп'ячій, відбувалися якісь спортові вправи, — і той самий, незмінний образ „міжрасової мішанини" й різнокольорової натуральної спільноти...

Так само й в гай-скулі. Там обступили мене „різнокольорові" дівчата, і розпочалася „інформаційна розмова" — на жаль, не довга, бо задзвенів дзвінок...

Перше питання: звідки я? Україна — це викликало несподіване зацікавлення. На моє запитання, хто знає про Україну? — хором відповідають: вона є в „Совет Раше"... Але почувся одинокий дівочий голос: „Ні, то інший нарід"... — Звідки вона про це чула? — „Бачила в кіні фільм про Україну", — була відповідь.

Пізніше були „звичайні" питання до мене: Чи в моїм краю так само багато авт, як тут? Чи такі самі хати? Чи так само одягаються?.. Мої відповіді не були такі „безжурні", як запити, але, признаюся, слухали їх... зі співчуттям, зі зрозумінням, особливо, коли сказав, як мій народ живе в тих хатах...

Якщо „мішанина рас" на Гаваях створила настрій подібного співжиття, то це є головною, коли не виключною, заслугою школи, спільної для всіх рас. Бо ж всі ці народи мешкають, практично кажучи, в більш-менш окремих кварталах, громадах, — а вже діти в школах мають спільну громаду, де перебувають більшу частину дня. Не примусова асиміляція шляхом наказів, утисків, неґування інших національностей, створення категорії „громадян другого сорту"... Варто запримітити, що перша прилюдна школа з англійською викладовою мовою заснована щойно по першій світовій війні — в 1920 р.

За останніх 20 років шкільництво на Гаваях зробило надзвичайний поступ — не лише щодо кількости шкіл. Доконалася внутрішня перебудова шкільництва: запанували демократичні ідеї... школи ставали щораз сильніше зв'язаними з життям і діяльністю спільноти. Стали школами „для всіх дітей", де витворювався спільний для всіх світогляд.

Не менш важливим середником „змішування рас" є мішані подружжя. В 1951 р. 31% дівчат вийшли заміж за представників іншої національности. Найбільше одружуються з чужинцями гавайки — 80%; за ними йдуть: корейки — 67%; порторіканки — 61%, китайки — 39% й філіппінки — 33%. Найбільшу „відпорність" виявляють японки — 19% і дівчата кавказької раси — лише 14% одружується з представниками інших національностей.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

І. Витанович

„УКРАЇНСЬКИЙ КВАРТАЛЬНИК" ПРО ПЕРЕЯСЛАВСЬКУ УМОВУ

The Ukrainian Quarterly, vol X.—Number 1, Winter, 1954
„Ukraine and Pereyaslav Treaty„

300-літню річницю сумнопам'ятного договору Богдана Хмельницького з московським царем Олексієм використовують большевики не тільки для внутрішнього вжитку. Викривлюючи й усучаснюючи історичний факт Переяславської Умови в широко розгорненій пропаганді, вони намагаються не тільки закрити правду від знедолених мас українського народу, але в принижуючий і питомий їм спосіб стараються приховати свої сучасні погубні пляни супроти України. Цією ніби увагою до „національного питання в Совєтському Союзі большевики хочуть виграти й перед зовнішнім світом. Це — один з головних їх засобів, який вони скеровують, — за вказівками Леніна —, в сторону тих, що їх національно-політичне пригнічення передумовне соціяльному.

Адже ж тепер саме вони виграють на тому моменті в Азії й Африці.

Тому й не диво, що західна преса й політичні чинники звернули увагу й пильно слідкують за всіми тими гримінськими виявами „переяславських святкувань" в Совєтському Союзі. При тій нагоді виникло теж і їх ближче зацікавлення генезою історичного факту Переяславської Умови і українсько-московських взаємин.

З українського боку важливий обов'язок дати вільному світові достовірний матеріял про подію й наслідки Переяславської Умови й усебічно висвітлити цю прикладну історичну аналогію, що так вимовно характеризує традицію московської тактики в міжнародних взаєминах.

Шкода, що досі не появилася в англійській і інших мовах більша наукова монографія про Переяславську Умову (хоч би переклад знаменитої праці професора Яковлева).

Найновіша книжка англомовного **„Українського Квартальника"**, що його видає **Український Конгресовий Комітет** частинно сповняє це актуальне завдання.

Десять, хоч і коротких, статтей наших вчених і публіцистів в приступний спосіб насвітлюють генезу й погубні для України та цілого Сходу Европи наслідки міжнародного акту Переяславської Умови з 1654 р. З них вдумчивий читач повинен легко застуалізувати аналогії подій з українського минулого з міжнародною сучасною дійсністю.

Вступна редакційна стаття цієї книжки „Українського Квартальника" насвітлює загальне тло й причини святкувань 300-літньої річниці Переяславської Умови в Совєтському Союзі.

Грузинський вчений — економіст **І. Гольдман**, в історичній статті **„Східньо - західний антагонізм в Переяславі"**, вважає Переяславський акт першим зударом східньо-західних ідеологій в новітній історії, що його жертвою впала Україна, вирвана з орбіти західньої цивілізації, синтеза якої формувалася в XVII-XVIII ст. в змаганнях февдалізму, меркантилізму й виниклого з тих змагань модерного демократизму. Переяслав започаткував колізію Сходу й Заходу та скріпив претенсії Москви персоніфікувати в тій колізії Схід.

Проф. Меннінг дає критичну аналізу проголошених Центральним Комітетом КПСС „тез возз'єднання" з нагоди річниці, збиваючи неісторичні їх твердження про одність політичних традицій Москви й Київської Руси-України і про етнічну спільноту українського, білоруського й московського народів. Автор розшифровує езопівську мову тих „тез", які фальшують давню й новішу історію, щоб оправдати московський імперіялізм.

Проф. Б. Крупницький подає цікаву оцінку політичних орієнтацій Богдана Хмельницького — південну чорноморсько - подунайську й північну, українсько-білорусько - балтійську. Ці концепції, далекі від Москви, в них великий гетьман, зірвавши з Польщею, шукав в своєму державно-творчому будівництві не тільки нових політичних, а й нових суспільних ідей, але схвильований невдачею в південній своїй концепції — внаслідок смерти сина Тимоша — тому, що не було досвіду з Москвою, в поспіху зробив Переяславську помилку і не використав своєї добре задуманої орієнтації.

Проф. Оглоблин в статті **„Переяславська Умова й Східня Европа"** з'ясовує наперед коротко, як війна Хмельницького з Польщею дала нагоду Москві загоїти рани й підготовити свою експансію на захід, і слушно підкреслює, що того факту ніколи не доцінювали ні польська політика, ні історіографія. Відтак проф. Оглоблин хронологічно передає перебіг переяславських та московських переговорів і доходить до висновку, що вислідом їх був воєнний альянс царя Олексія й Богдана Хмельницького, представників двох суверенних держав, доказуючи це фактами договорів Хмельницького з 1656-57 років і пізніших фактів і свідчень, які вневажили Переяславську Умову з 1654 р. Шкода тільки, що автор не подав докладніше відміток важливих джерел, з яких наводить цитати.

Шановний сеньйор-дослідник Переяславської Умови проф. Яковлів у своїй статті (може надто скороченій) аналізує правний характер 23-ох „Статтей Богдана Хмельницького" та 11-и доповнень, що їх додало козацьке посольство в Москві 1654 р. і порівнює їх з фальсифікатом „Статтей Богдана Хмельницького", що їх цар предложив односторонньо Ю. Хмельницькому до заприсяження в 1659 р. і додатками „нових статтей", які царі від того часу предкладали кожному нововибраному гетьманові обмежуючи права України аж до повного скасування автономії в 1781 р.

Проф. Чубатий в статті **„Держава й Церква в Україні після 1654 р."** підкреслює приведеними історичними фактами, що аргумент „оборони православної віри" не мав дійсних підстав в Переяславській Умові, що українська церковна організація в козацькій державі мала свою незалежну позицію, та що українські представники вищої церковної гієрархії на чолі з митрополитом протестували проти тієї умови і відтак довго боронили українську церковну організацію перед насильним підкоренням її під зверхність московського патріярхату в 1685 р.

Далі коротко передає автор історію пригнічування українського релігійного духа й проявів його зв'язків з західнім світом московськими режимами до наших днів.

Святослав Гординський в статті **„300 літ московської культурної політики в Україні"**, прикрашеній гарними, мало досі відомими ілюстраціями пам'яток українського мистецтва, переходить етапи нищення й переслідування української культури царською владою та большевиками і змагання з ними української духовости за свій вільний вияв.

Проф. Чировський у статті **„Економічні аспекти українсько-московського договору з 1654 р."** дає перегляд фаз зведення українського народного господарства до колоніяльного стану і оцінку ролі українського господарства в російській імперії. Мені здається, що цікавіше було б радше хронологічно обмежити коротку статтю до представлення економічних змагань козацької Держави другої половини XVII і XVIII ст., виявити боротьбу України з Москвою на тлі меркантилістичних стремлінь, боротьбу за напрямні торговельних шляхів і розбудову мануфактур; доповнити фактами про економічну активність Гетьманської Держави в дусі ідей, про які мова в попередній статті Гольдмана. Бо не йшло царям про те тільки, щоб „доповнити своє примітивне хліборобсько-лісове господарство", а про спинення економічного розвою України, відірвання її від самостійних зв'язків з Заходом і природних її старих торговельних шляхів. з Заходом і природних її старих торговельних шляхів.

Тому й слід було б бодай в приписках відмітити такі праці з історії української економіки, як **М. Слабченка, О. Оглоблина, І. Джиджори, Д. Олянчина** і ін.

Статтю **М. Приходька** було б редакції перенести до іншого числа для використання місця на поширення декотрих попередньо згаданих статтей, що мають безпосереднє відношення до головної теми.

Дуже добре було б в цій книжці УК відмітити бібліографію бодай найважливіших статтей і праць українських і неукраїнських авторів найновішого часу про Переяславську Умову.

А взагалі дуже вдячно і потрібно було б, щоб українська вільна наука по цей бік, допильнувала бібліографічного зведення всіх праць і статтей в українській і чужинних мовах, які появляються тепер з нагоди переяславської річниці.

М. Янович

ПІД ІВАНА КУПАЛА

На протязі року є у нас багато свят, що, крім церковно релігійного характеру, доповняють їх своїм змістом народні вірування, льокальні перекази пов'язані з ними, але й є такі, що їх мітологія сягає далеко нашої давнини і вони либонь враз зі своїми віруваннями поширені серед усього нашого народу та по цілій території України. До таких свят належить свято Різдво Івана Хрестителя, або в народній термінології свято Івана Купала.

Чому нарід назвав це свято святом Івана Купала?

Бо нарід вірить, що у цей день, як лише вийде з-за обрію золоте сонечко — воно сходить до річки у воду купатися. Тому також народ передає, що лише починаючи від того свята, можна людям входити до річки і купатися. Від того дня вода вже нагріта, вода чиста, не шкідлива.

І я колись, будучи ще малим, хотів побачити наочно це явище — казав себе збудити скоро раненько перед досвітком і пішов разом з пастухами далеко за село над річку.

Був тоді прегарний ранок.

На долах безмежних лук стелилася сива пара мрякоиння. Помаленько будилася природа — вставав ранок. Над полями трепітливо підносилися зі землі жайворонки і співали свою першу пісню молитву. У ліску відізвались зозулі. На луках деркали деркачі — у збіжжі перешіптувались перепілки.

На сході зарожевілося, і зневеч'я з-за обрію висунулося ясно-рожеве коло. Ще хвилина — дві і воно повинно бути не далеко нас. Сонце швиденько плило на небозводі. Нараз один з найстарших пастухів Васильцьо Держун з радістю відізвався!

„Он дивіться, воно вже купається!"

— Де? запитали інші хлопці?

А ось тут в „напої".

І я бачив, як хвилювало плесо води, як на цих хвилях миготіли сліпучі промені сонця. Воно то занурювалося, то знов виринало на поверхню води.

Десь далеко вдарив перший дзвін, який заповідав надовкілля, що це сьогодні святочний день.

В ту мить сонце скочило на небо.

Воно на коротко скрилося за невеличку хмаринку обсушитись.

Вода плила далі своїм руслом, але вже тихо — спокійно.

А коли сонце переплило хмару, благословило своїм сяйвом і теплом всю землю — увесь світ.

Після того всього Васильцьо сказав: „Хлопці, зараз усі до води. Вона тепер, ранком найздоровіша!"

Ми всі без вагання, з великою приємністю пострибали у воду.

В міжчасі сонце піднеслося „на чотири коцюби" і пастухи з худобою вертали додому, щоб піти на відпуст до Олеська.

Щойно сьогодні з перспективи часу і нашого віддалення від рідної землі — бачу ясними очима цю невисказану красу природи — зокрема наших рівнинних піль, що ген далеко — далеко простягалися і кидали жовтий відтінок достигаючого збіжжя на землі, а над цим усім царила високо і безмежно блакить неба.

Давніше у ніч під Івана Купала молодь уладжувала на Україні гри та забави, і то над річкою або під лісом.

На основі народних переказів і вірувань на Івана Купала молодь, а зокрема дівчата відгадували з різних явищ природи свою доленьку. І так: дівчата сплітали з квіття віночки і пускали їх на воду. Віночок, що плив першим, віщував, що та дівчина першою вийде заміж.

У ніч під Івана Купала — і то лише одинокий раз у році — квітне папороть у лісі. Тому закохана дівчина не лякається ні темної ночі, ні страхітливої бурі з лискавками та громами — як пише Ольга Кобилянська, а біжить у густий ліс, щоб зірвати квіт папороті і дізнатися, яка її чекає доля. Хлопці палили у цю Ніч багаття і перескакували через нього. Впарі з цим випробовували вони свою силу та зручність. Дострій до тих забав давали їм відповідно настроєві народні пісні.

Сьогодні там на наших рідних землях наїзник — безбожник усе знищив, усе відібрав українському народові. Відібрав і святкування таких свят, що нерозривно в'язалися з народним побутом — віруванням і традицією.

Зі згадкою про Івана Купала тісно в'яжеться ще одно моє переживання, але вже з юно - стрілецьких літ. Це ділося 1917 року, коли я, в рядах УСС, був на фронті в Корпатниках коло Бережан.

В ніч Івана Купала припала мені стійка „Форпоста", т. зн. найбільше висуненого до ворожих позицій поста. Була година 11-та ночі. Я змінив свого попередника Чуру. Нагально ніч зробилася не темною, а чорною і зовсім непроглядною. Я стояв найближче до руїн розбитої церкви.

Кілька хвилин пізніше тут і там ворог почав навмання стріляннину. „Пік-пак" — відбивалися крісові стріли об дерева і розпливалися по довгій міжфронтовій долині. Треба було в той час голову держати в укриттю. Десь біля 12 ої стріли затихли. Я підніс голову і в ту ж мить запримітив біля руїн церкви ясно-зелену світляну баню — неначе ліхтарню. Я собі подумав, невже ж в пітьмі ночі дістались москалі під церкву? Може стріляти? Але я стримався. Жадного шемору не було чути. Нараз побачив я, як ця світляна баня прямує до мене. Бачив, як швидко вона брала одну за одною дротяну перешкоду і нестримно зближалася до моєї криївки.

На хвилинку я став безрадним. Волосся на голові стало „дубом". Одначе кріс в руках кликав мене до вояцької притомности і відваги. Багнетом, що був насаджений на крісі, я вдарив по кулі. Баня - куля роздвоїлась і почала сідати на невеличкий лозовий корч.

Щойно тоді стало мені ясно, що це була велика група свято-Іванських мушок, що вночі мандрувала з одного лісу до другого.

ВІСТІ ІЗ СХІДНОЇ КАНАДИ

Свято Карпатської України у Веланді.

Об'єднаними силами філії УНО і Громад Української Греко-Православної і Католицької Церков у Веланді, Онтаріо, відбулося 23 травня в залі Українського Католицького Дому величаве свято Карпатської України з нагоди 15-ліття проголошення її самостійности.

По гарнім вступнім слові о. Олійника, чоловічий хор відспівав широко вже відому пісню Славутича-Китастого: „Карпатські Січовики", а відтак мішаний хор під проводом того самого диригента п. Остапчука відспівав „Коли ви вмирали"... Знаменну промову виголосив учасник визвольних боїв та один з будівничих державности Карпатської України д-р Степан Росоха, кол. заступник голови Сайму Карпатської України та командант Карпатської Січі. Між виступами хору, учні Рідної Школи: Везотосний, Грохольська, Сало, Мицяк, Дорченко і Сокіл, деклямували поезії закарпатських поетів: Бocвіра, Зореслава, Вагилевича, Кумятського, а мішаний хор виконав ще: „Козака несуть", „Ой видно село" і накінець „За Україну"! Кінцеве слово сказав д-р Василь Бабій.

Веландська громада, хоч і невелика, але живе і працює об'єднано, головно в часі національно-державних річниць!

Об'їздка о. д-ра С. Савчука.

В місяці травні ректор Колегії св. Андрея у Вінніпеґу о. прот. С. В. Савчук об'їздив українські греко-православні громади Сх. Канади і виголосив цілий ряд доповідей на актуальні теми. Між ними заторкнув також тему збереження української молоді в Канаді при українстві, підкреслюючи, що це залежить в одинаковій мірі як від батьків дітей так і від церковних та громадських організацій, які мають подбати за добре національне виховання своїх дітей. Українська музика, пісня, також і стрій є важливим засобом у тім вихованні і вони молодь притягають та освідомлюють.

„Слава Україні — Канаді — ЗДА і В. Британії" в Монтреалі.

В днях 28 і 29 травня, в найгарнішій концертовій залі „Плато-Гол" у Монтреалі відбулася під цим гаслом надзвичайно успішна імпреза-фестиваль українського танку, пісні і музики з участю понад 200 танцюристів, хору СУМ під дир. Р. Негребецького, хору Церкви св. Покрови під дир. І. Козачка, Квінтету ім. Лисенка, солістки М. Вербицької і піаністок З. Солодухи і Н. Верук. Ці вдалі і цікаві імпрези відкрив в українській і англійській мовах голова Підготовчого Комітету сот. Богдан Панчук, а на обох вечорах виступав з промовами голова Центрального Ювілейного Комітету Українського Танку на Канаду, д-р Степан Росоха з Торонта. У своїх промовах д-р Росоха з'ясував не лише значення українського танку, пісні, музики і народних строїв на рідних землях і на американськім континенті за останніх 30 років, але говорив також про сучасну міжнародну політичну ситуацію, вказуючи на фатальні помилки західньої демократії супроти українського народу та його державної самостійности по І. і ІІ. світових війнах, які сьогодні безмилосерно мстяться на ній самій.

Символічна Картина „Слава Канаді — Воля Україні", яка відбувалась при кінці імпрези з участю всіх її учасників, наступного дня 30 травня була сфільмована і увійде до ювілейної фільми: „Тріюмф Українського Танку".

Картини і танки, як теж цілу мистецьку програму уклав Василь Авраменко. Декоратор В. Білошевський. Танцюристів підготовив інструктор Школи Танку В. Авраменка Іван Обух. Молодь рекрутувалась з пласту, читалень „Просвіти" та з церковних громад: православної і католицької в Монтреалі, Розмонт і Лашін.

В Монтреалі заснував місцевий Ювілейний Комітет Українського Танку: голова сот. В. Панчук, І. Сербин і Т. Штим, заступники, А. Запаринюк — секретар, В. Сенкус — скарбник і В. Кухта та Д. Небесний контролери. Завданням комітету є влаштувати в Монтреалі Ювілей Українського Танку.

Українські Театри в Торонті.

Оба театральні ансамблі, один при УНО під пров. артиста М. Тагаєва, а другий при Українській Православній Громаді під пров. артиста Ярошевича, закінчили свої сезони і підготовляються на осінні.

Свято Вождів Петлюри й Коновальця в Торонті.

30 травня в Авдиторії УНО в Торонті влаштувала Українська Стрілецька Громада при співучасті братніх організацій, величавий концерт в річницю смерти Вождів українського народу св. п. Симона Петлюри та св. п. Євгена Коновальця. По відкриттю свята відділу УСГ п. С. Теребушом, відбувся апель і піднесення прапорів. Хор УНО „Боян" під дир. проф. Г. Галинської відспівав Кантату в честь Петлюри — муз. І. Заяця, солісти Соня Климець і Андрій Сорока, рецитація артиста Тагаєва, а відтак ще відспівав пісню „Спіть Герої".

Змістовну промову виголосив д-р Степан Росоха, аналізуючи безсмертне діло і чин впавших Вождів, цитуючи з їх писань та звернень і підкреслюючи значення та велич цих двох будівничих української державної самостійности і творців історії українського народу.

В концертовій частині цього величавого свята, крім згаданих, брали ще участь: скрипачка Параня Степанчук, Струнна Оркестра під пров. Марусі Яворської, ЛТСЛ, спільно з М. Онисько, І. Снігура, М. Радович, М. Валюс, М. Валюс та Л. Хахула. Соліст Степан Рущак, як теж терцет: Г. Гільчук, І. Лукянюк, Я. Коваль у супроводі цимбал Г. Волошинюка. Деклямував Д. Волинець. До збірки на вдови, яка принесла біля 100 долярів промовив І. Зварич.

Пластові табори.

До них активно приготовляється пластова молодь, як і попереднього року!

Найближчі імпрези:

3—5 липня — І. Зустріч мистців з Америки і Канади в Торонті.

3—5 липня — Домініяльний З'їзд Сус у Саскатуні.

1—4 липня — Крайова Конференція УНО та Ювілейний З'їзд УСГ у Вінніпеґу.

9—10 жовтня — ІІ. Делеґатський З'їзд Братства Карпатських Січовиків у Торонті.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ютика, Н. Й.

Вечір школи ритму

Ще восени минулого року місцевий відділ Союзу Українок Америки зорганізував для дітей українських родин нашого міста школу ритму. Учителькою школи була запрошена п. Люба Тодор - Вохан і ось школа закінчила свій навчальний рік. Щоб продемонструвати свої досягнення, школа улаштувала спеціяльно для цього окремий вечір, в програму якого входили танки та балетно-ритмічні етюди. Приємно було відзначити, що учасники відчували характерні особливості кожного танку, тому при виконанні „Тарантелі" і „Гопака" на сцені панували запал і стихійність, а вже в „Чардаші" і „Польці" увага була звернена на чіткість і стиль виконання. Мусимо окремо спинитись на „Вальсі". За задумом учительки танок мав бути виконаний „балеринами" з виступом „прими - балерини" в центральній частині. Тут сталася „криза" в групі одинадцятки „балерин", що з них найстарша мала десять років, а наймолодшій ще певно й чотирьох років нема. Кожна з них хотіла бути „примою", а тому справа була полагоджена в той спосіб, що вальс виконували одинадцять „прим - балерин". Треба сказати, що вся група одинадцяти „прим - балерин" однаково досконало відчувала ритм у загальному танкові і кожна з них свій невеликий виступ виконала бездоганно. Видно було, що учителькою багато було вкладено роботи, щоб показати своїх „прим-балерин" з таким успіхом в клясичному вальсі. „Східній танок", виконаний двома найстаршими ученицями, був переходовою точкою від танків до хореографічних картин, бо лише центральна частина мала характерний для сходу танок, а вступ на фінал зповняла ритміка. Далі були поставлені хореографічні етюди: „Весна", „Катерина", „Залицянка" та також „Ляльок", що весь побудований на ритмі і був виконаний групою наймолодших учнів, бо найстаршому з них не було й семи років. Окремо стоять два вокальних виступи учениць школи, а саме: сольовий виступ панни Наталі Міллер та дует: п. Святослави Гаюк та Звенислави Лукашевич. Новим було виконання дуетів: „Ой на гору козак воду носить", муз. Лисенка та „Зоре моя вечірняя", муз. Кошиця. Останній дует більше відповідав голосовим даним обох учениць. Лисенковий же дует, з досить складною будовою, розрахований на два цілком вироблені голоси: сопран та альт, а тому з особливим задавольненням відмічаємо гарне виконання і цього складного дуету. Акомпаніямент співакам вела п. Олена Кокодинська, а танкам пригравала панна Лідія Василик. Конферанс вечора вів п. Віктор Бохан. Управа місцевого відділу Союзу Українок Америки зробила гарний почин, зорганізувавши дитячу школу ритму, і треба, щоб наші українські громади приклали всіх зусиль, щоб ця школа працювала і в наступному році.

Чистий прибуток за постановою Управи відділу СУА переслано дітям залишенців в Европі — „Діти дітям".

О. Ч.

Фінікс, Арізона

Українці в Арізоні.

Український Народний Дім в Фініксі відбув свої піврічні збори в суботу 19 червня 1954 р. Голова Українського Народного Дому п. Ан. Вдовиченко зробив відчит за піврічну діяльність Народного Дому та подав проєкт пляну праці на друге півріччя. По жвавім обговоренні і речевій дискусії, в якій взяли участь пп. Базюк, Ганкевич, Василенко, Ярмак, Дженіс та інші проєкт пляну праці було схвалено.

Другою точкою цих зборів було „Організація української школи". Вступну інформацію про важність виховання дітей в українському дусі, як засобу самозбереження нації зробив голова Українського Народного Дому п. Андрій Вдовиченко. Він зазначив, що діти є майбутність Нації і від їх виховання будуть залежати наслідки вибореня Україні незалежности. Отже не штука бути батьком, штука виховати дітей на добрих українців як рівнож не штука бути самим добрими українцями, жертвенними і активними в громадському житті, а штука, щоб наші діти були здібні перебрати цю працю по нас і довести до мети. Нашим обов'язком є подбати, щоб наші діти, будучи добрими громадянами ЗДА, завжди мали на серцю щиру любов до України, знали українську мову, читали українські газети і боролись за її визволення. І це може бути лише тоді, коли ми українська громадськість, а батьки в першу чергу будемо невпинно про це дбати, а саме: створити українську школу, дбати, щоб були добрі вчителі і діти реґулярно відвідували школу. Створити цікаву дитячу бібліотеку, щоб діти через читання художньої літератури, могли пізнати історію і життя українського народу.

Дбати, щоб діти говорили українською мовою і не забували її, а це належить безпосередньо до батьківського обов'язку. Свідомий батько мусить завести тверду вимогу до своїх дітей, щоб в хаті діти між собою і до інших говорили лише в українській мові і це буде запорука, що діти будуть знати і говорити українською мовою Пам'ятаймо, що по якості виховання наших дітей будуть судити про нашу якість як батьків.

Після жвавого обговорення були винесені конкретні рішення щодо створення української школи.

Головував на зборах п. Уластович.

С. Бохович.

З пожовклих листків

ЩО ПИСАЛА „СВОБОДА" 50 РОКІВ ТОМУ

26 травня 1904 р.

Перше ювілейне число „Свободи" з нагоди десятиріччя заснування У. Н. Союзу й часопису „Свобода"

Число охоплює 20 сторінок, друкованих на кращому, тривалому папері з спеціяльною віньєтою на першій сторінці.

На віньєті пишається з лівого боку картина козацького гетьмана з булавою, а за ним прапор і бунчук. Внизу герб — галицький лев. Гетьман простягнув руку з булавою в сторону групи осіб, що найшлися на американському боці, представленому в виді фабричного міста. Група осіб представляє українських еміґратів.

У середині числа великий заголовок **„Красві Русини Заморським Братам"**, а під заголовком вимки з поезій, статтей й цілі поеми та світлини українських корифеїв того часу, а саме: **Івана Франка**, Івана Стешенка, М. Старицького, Івана Левицького (Нечуя), Василя Нагірного, Наталії Кобринської, Ярослава Весоловського, Гр. Коваленка, Михайла Павлика, Миколи Лисенка, Миколи Вороного, Модеста Левицького, Бориса Грінченка, М. Коцюбинського, Олени Пчілки, Євгенії Ярошинської, О. Кулішевої (Ганни Барвінок), Михайла Лозинського. Цей останній написав статтю **„Старий край і американські русини"**.

На 8 сторінці газети поміщений портрет Івана Котляревського і картина майбутнього будинку Українського Народного Театру, що мав бути збудований у Львові.

З уваги на підготову до VIII Ювілейної Головної Конвенції У. Н. Союзу на день 2 червня 1904 р. в Шамокін, Па., поміщено привіт Головного Уряду цій конвенції, який закінчено закликом: „Нехай живуть всі Члени У. Н. Союзу і ввесь український народ. Най пропаде незгоди проклята мара... Ще не вмерла Україна".

Під закликом поміщені світлини й підписи членів Головного Уряду: Т. Талпаш, перший предсідник Союзу, Шамокін, Па.; о. І. Констанкевич, перший секретар і організатор Союзу, Шамокін, Па.; о. Микола Стефанович, тодішній предсідник Союзу, Пітсбурґ, Па.; Олекса Шаршонь, касир Союзу, Шамокін, Па.; Іван Глова, перший касир Союзу, Ексцелсіор, Па.

Після заклику поміщена програма VIII конвенції і програма концерту з нагоди конвенції, запляновавого в Фратерніті Тієтр, в Шамокін, Па.

На 10 стор. поміщений вірш Павла Тимкевича, п. з. **„Присвята „Свободі" й** її читачам („по поводу 10-літнього ювілею „Свободи"); оповідання **„Наймит"** Стефана Макара, а на наступних сторінках уривок статті Нестора Дмитрова п з. **„Дещо про Американських Русинів"**. Серед статті поміщена світлина о. Івана Волянського, і членів Гол. Уряду, як: о. Миколи Підгорецького, Андрія Довбуша, Миколи Кравчишина, Михайла Турка, Михайла Ґрацоня, Дениса Голода, д-ра Вол. Сіменовича й адв. Стефана Яновича, Конст. Кирчова.

Касовий звіт У. Н. Союзу за час від 1 квітня до 15 травня 1904 р. виказує прибуток $5,427.18, і загальний стан маєтку $17,993.34. Є теж дворічне касове справоздання приходів і розходів.

Збірна світлина „Учасників першого мітинґу гр.-катол. священиків в Америці" містить такі особи: Г. Вислоцький, Е. Волкай, І. Запотоцький, А. Дзубай, Яцкович, А. Товт, Г. Грушка, Т. Обушкевич. Є теж збірна світлина „Першої руської незавнсимої консисторії в Канаді" без підписів.

Стаття **„Русини й Литвини"**, написана Любартом Стеллі для ювілейного числа „Свободи" і **Лист зі старого краю"** з підписом М. Л., доповнюють зміст ювілейного числа. Крім цього є інформативний матеріял і оголошення.

НОВА КНИГА ПРО УКРАЇНУ

(Закінчення зі стор. 2)

відгуки з приводу самої праці. Так, визначна журналістка й радіокоментаторка з Гамілтону (Канада), пише:

„Я перечитала цю надзвичайно цінну книжку з великим задоволенням. Прошу дуже передати Авторові моє признання за його прекрасну працю. Цю книжку можу рекомендувати кожному, хто хоче ближче познайомитись з Україною".

Директор радіовисильні з Голляндії зазначає: „Я перечитав цю історичну працю з великим інтересом... На доказ того, що й ми не забуваємо про українську справу, пересилаю Вам велику статтю з 12 червня ц. р. в часописі „De Goise Courant", під заголовком „Україна увесь час бореться за національну незалежність".

Представник Народів Північного Кавказу висловлює велике задоволення книжкою, яку уважає надзвичайно цікавою. Зокрема, звертає увагу на багату бібліографію, що уможливлює йому студії української справи. Закінчує листа висловленням великих симпатій для України та її боротьби.

Як зазначено вгорі, книжку проф. В. Січинського видано в кількості п'яти тисяч примірників. З них лише частину залишено для українців. Цю книжку наші громадяни передплачують як для себе, так і для своїх приятелів та знайомих американців. *Для таких подарунків вона спеціяльно надається, бо видана на люксусовому папері, в гарній оправі й має малюнки та мапи.*

● **У найбільшій** в історії повені ріки Гранде, що на кордоні ЗДА і Мехіко, згинули 38 осіб. Вода позаливала міста і села, позривала мости та понищила шляхи. Десятки тисяч людей мусіли залишити доми та втікати в гори. Червоний Хрест щепить населення проти заразливих недуг.

Повідомляємо, що ціна оголошення величини 1 інча через 1 колонку виносить $1.40. Проситься належитість (відповідно до величини оголошення) пересилати разом з текстом.
Адміністрація „Свободи".

МАЙСТРИ ВІДМОВОК

Нижче передруковуємо з малими скороченнями фейлетон з московської „Правди" з 22 червня ц. р. Його автор О. Позднєва в цьому фейлетоні висміває тих московських фахівців, які, влаштувавшись на добрих посадах, огинаються їхати на Україну, куди висилає їх московський уряд, як „командирів виробництва" — наганячів над українськими місцевими фахівцями. Москва Україні не довіряє і своїми „мужами довір'я" контролює всі найважливіші галузі української промисловости. А тим часом українську молодь висилає до Казахстану „освоювати" облоги та цілинні землі.

Те, що Дніпро чудовий при тихій погоді — істина всім відома. Це від давніх часів запромітили не тільки російські письменники та поети. Деякі московські фахівці, що керували здалеку металюргійною промисловістю півдня України, вносили поправки до цього клясичного визначення Дніпрових красот. Вони вважали, що Дніпро чудовий не просто при тихій погоді, а тільки при тихій літній погоді.

Саме об цій порі у працівників Міністерства чорної металюргії СССР звичайно прокидався потяг до особистого споглядання, як топлять чавун і сталь в Україні. Потяг зароджувався саме в той момент, як появлялись на Озерному ринку перші суниці й черешні, значно зростав у розпалі купального сезону, але найвища фаза його розвитку припадала на період, коли дозрівають кавуни, сливки, диня та абрикоси. Після перших приморозків число виїздів на Придніпров'я різко спадало додолу.

Як же втішалися дніпропетровці, недавно з радістю зустрівши москвичів, які добровільно приїхали на сталу працю в недавно зорганізованому тут Міністерстві чорної металюргії УССР!

Зустріли москвичів надзвичайно, влаштували чудово. Ми вважали за обов'язок ввічливости скласти візиту новосельцям. При святочному столі виголошено перший тост за ентузіястів патріотичного почину.

Багато прекрасних інженерів, чудесних майстрів металу було тут, одначе, на превеликий наш подив, ми завважили на святі і порожні місця.

Командири південної металюргії, що сиділи тут, очевидно, поділяючи наш неспокій, оглядалися на всі боки, як гоголівський Тарас Бульба, коли, приїхавши на Січ, розпитував він про старих друзів-козаків: „А що Касіян? Що Бородавка? Що Колопер?" Не було серед присутніх багатьох товаришів, дуже й дуже потрібних у новому міністерстві.

Де ж вони? Що стало їм на перешкоді зайняти почесні місця при святковому столі новосельців?

Прийшлося, покинувши новосілля, поспішити назад до Москви і зразу ж піти на площу Ногіна, до Міністерства чорної металюргії СССР

В установі було велелюдно, як завжди. А втім, коли ми розпитали старожильців, виявилося, що пошесть захорувань якийсь час таки давалася взнаки. Гребінь цієї хвилі піднісся особливо високо на самому очатку реорганізації. Сумний образ являло тоді собою міністерство. Декто з фахівців, що підлягали переселенню на Україні, пришкандибав до міністерства навіть на милицях, хтось перев'язав голову теплою жіночою хусткою. Письмові столи керівних працівників були в цей період авалені бюлетенями страдників і драматичними лікарськими висновками, подавцям яких рекомендувалося перебувати в московському, тільки в московському кліматі.

Сьогодні в міністерських коридорах ми здибали несподівано тих товаришів, чиї порожні місця марне чекають на них в Україні. Вигляд у них був енергійний. Вони вже не вагаються. Вони твердо вирішили бути ближче до виробництва? Але ні. Вони хочуть бути тільки в центрі! Їхньому здоров'ю відповідає тільки клімат Москви — всякий інший клімат згубний для їхнього здоров'я.

Інженер Павлінов заявив заступникові міністра т. Петруша, що місто Дніпропетровське для нього, Павлінова, протизаконне. Там на нього можуть чекати неприємні сюрпризи.

— Які?

— Я маю окуляри особливого типу, — сумно промовив інженер. — А що як я їх загублю?

— Візьміть запасові окуляри, — порадив заступник міністра. — І крім того ви ж не щодня губите окуляри.

— А радон? — перебив інженер, похмуро й загадково осміхнувшись.

— Тобто?

— Я не можу обійтися без радонових ванн.

Інженери Матєєв і Жуков подали, на їх думку, дуже поважне оправдання того, чому вони не можуть виконати наказу міністра: їх не пускають жінки.

Але чи не найбільше вразила нас зустріч у міністерстві з деякими із товаришів, яких ми лише кілька днів тому вітали в Дніпропетровському з новосіллям.

— Ні, ні, — кажуть вони, — Москва, тільки Москва!

З ранку починають енергійні рейси по міністерських коридорах тт. Крімер, Пріцкер і інші. Десь у Дніпропетровському тужать за ними їхні робітні місця, а вони, примчавшись назад, чіпляються за першу - ліпшу посаду в Москві.

Звичайно, світ не зійшовся клином на тих, хто не хоче їхати з Москви. Знайдеться немало добрих фахівців, які займуть порожні сьогодні місця. А щодо аматорів канцелярійної металюргії, то, очевидно, люди, які міняють живу справу на папір, не така вже знахідка для виробництва. Обійдуться й без них!

О. Позднєва
Дніпропетровське-Москва

„Гулаївщина" — історичний недобиток

Мюнхен (власна кор.) — З датою червня вийшло третє число газети „Нова Україна", що іменує себе органом Українського Визвольного Руху. Одна із статтей цього видання носить назву „Гулаївщина як історичний недобиток". Майже ціле видання присвячено виясненню нового курсу цієї організації, що була задумана як провокаційне твориво для шантажування єдиного самостійницького фронту. Її відповідником на американському терені були так звані „федералісти", що вже пережили кілька палацових переворотів. Як відомо, група Гулая входила до складу КЦАБ'у і залишалася вірною лінії Керенського-Мельгунова.

В окремому „Виясненні у справі Д. П. Гулая" читаємо, що „Виконком УВР вважає, що хвороба п. Гулая (формальна підстава його попереднього звільнення з посту голови — Ред.) має не тільки фізичний, але й морально-політичний характер. Одноголосною ухвалою п. Гулая виключено з лав УВР. Одночасно Виконком УВР, — говориться далі в цьому „Виясненні, — робитиме все від нього залежне і докладе всіх зусиль, щоб оздоровити атмосферу в УВР і повести організацію в тому напрямі, в якому вона мала йти первісно, до захоплення в ній влади деструктивними елементами".

Із цілого змісту видання тяжко збагнути, як має виглядати цей „новий курс". В кожному випадку, передова стаття закликає повертатися „назад до Фюрстенфельдбруку!" У Фюрстенфельдбруці 6-7 жовтня 1951 року відбулися народини цього нешлюбного дитяти „деструктивних елементів". Одне місце з цієї статті говорить: „кожну російську концепцію „непредрішенського" залучення України до „народів Росії" УВР поборюватиме як ворожу справжній ідеї визволення концепцію". І далі: „для нас Україна — суверенна держава, що самовизначилась актом IV Універсалу в 1918 році і була лише збройно окупована чужою потугою, — являла і являє аксіому". Автор статті признається, що УВР потрапив до рук людей, які „перебували під впливом і тиском великодержавницьких чинників".

Інший документ „Постанова Виконавчого Комітету УВР у справі виходу з КЦАБ'у" так характеризує КЦАБівську більшість: „в його лавах створився міцний бльок русских організацій, який усім своїм змістом діяльности переслідує одну мету: захист своїх імперських інтересів, скерованих на відновлення дореволюційних взаємин між народами нинішнього СССР. Проповідуваний демократизм після можливого повалення большевизму і „самовизначення аж до відділення" народів є гаслами, за якими ці організації приховують своє справжнє обличчя. Складена керівною русскою групою КЦАБ'у відозва „До воїнів Росії" — яскравий тому доказ"... „КЦАБ став організацією, в якій беруться до уваги інтереси самих русских єдинонеділимських елементів...

На закінчення в „Постанові" сказано, що „Виконком УВР ухвалив: вийти зі складу КЦАБ'у".

Згадувана вже передова стаття „Назад до Фюрстенфельдбруку" наголошує увагу своїх читачів на листі колишнього федераліста І. К. Доценка до Мельгунова, солідаризуючись із його висновками: „я, особисто, бувши федералістом протягом багатьох років, — розриваю з ідеєю федерації — непередрішенства назавжди і стаю до боротьби за соборну, вільну й незалежну Українську Народну Республіку, яка сьогодні ще хоча й совєтська, проте вже є членом ОН."

Ще зарано робити припущення з приводу розвитку дальших подій чи можливої еволюції цієї групки вбік справжнього самостійницького фронту. Подаємо ці факти як підтвердження слушности постави і здійснення гасла єдиного національного фронту проти всіляких затій москвофільських чинників у ЗДА. Це найліпший доказ того, що наші спільні зусилля, в тому числі зусилля УКК в ЗДА заслуговують на широку й жертовну підтримку українського патріотичного громадянства.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.—Т-во Зап. Січ, відд. 155, повідомляє всіх членів, що піврічні збори відбудуться в п'ятницю, 9. липня, о год. 7. веч. Проситься всіх членів прийти вислухати звіту з піврічного діловодства. Пригадується довгуючим членам, щоб не перетягали з залеглостями і не наражуватися на суспенду. — І. Вудняк, предс.; І. Макар, кас.; М. Чумер, секр.

САВТ ДІРФІЛД, МАСС. — Піврічні збори Т-ва Галицька Січ, відд. 207, відбудуться 11. липня в церковній залі, о год. 11:30, зараз по Сл. Божій. Будуть важні справи до полагодження. Проситься всіх прийти. — М. Рева, предс.; Я. Романюк, кас.; О. Сельський, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Бр. св. Василія, відд. 364, повідомляє, що піврічні збори відбудуться в неділю, 11. липня, в У. Н. Домі (Іст Сайд), о год. 2-ій попол. Буде піврічний звіт уряду і звіт делеґатів з 23 конвенції УНС. Просимо забрати свої дивіденди за 1954 рік до міс. вересня, бо опісля звернемо до старечого фонду УНС. Залеглих членів упоминаємо ще раз вирівняти залеглі вкладки, бо інакше будуть суспендовані. — Г. Кукіз, предс.; С. Рарефт, кас.; Й. Стойко, рек. секр.; Я. Кравчук, фін. секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Піврічні збори Т-ва „Сокіл", відд. 336, відбудуться в неділю, 11. липня, о год. 1. попол., в У. Н. Домі. Проситься членів прийти на збори, вислухати звіти з піврічної діяльности Управи, та вирівняти належні вкладки. — Г. Степанек, предс.; Г. Кісіль, фін. секр.; Я. Дзядига, рек. секр.

ТОМАСТОН, КОНН. — Т-во Українська Січ, відд. 421, повідомляє, що збори відбудуться в суботу, 10. липня, в 8. год. веч., в Укр. Залі. Просимо всіх членів приходити на збори. — І. Накопій, предс.; М. Шипінка, кас.; Ю. Вереза, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Бр. св. Юрія, відд. 379, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 11. липня, в Союзовій залі при 845 N. Western Ave., о год. 12:30 вполудне. Проситься членів прийти на час і вирівняти свої залеглости. Суспендовані члени якщо прийдуть і заплатять свій довг будуть прийняті наново. — Г. Вобик, предс.; І. Малюк, кас.; М. Семків, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во ім. Д. Вітовського, відд. 375, повідомляє, що місячні збори відбудуться в суботу, 10. липня, а також в неділю, 18. липня. Проситься в цих днях заплатити свої вкладки. Так, як кожного місяця в Клюбі Горожан, при 847 N. Franklin St. — Управа.

КЛІВЛЕНД, О. — Т-во ім. І. Франка, відд. 334, повідомляє, що місячні збори відбудуться 11. липня о год. 1-ій попол. в залі У. Н. Дому, 2255 W. 14th St. Проситься всіх членів бути присутними на зборах. — Н. Задорецький, предс.; С. Морозович, фін. секр.; Й. Морцінюк, рек. секр.

МОНЕССЕН, ПА. — Бр. св. ап. Петра і Павла, відд. 338, повідомляє, що піврічні збори відбудуться в неділю, 11. липня, о год. 1:30 попол., в укр. залі на 2-ій вул. і 213 Скунмейкер Еве. Проситься всіх членів прийти і вирівняти свої вкладки. Буде звіт урядників за 6 місяців і контр. комісії. І. Кудлик, предс.; Й. Кудлик, кас.; П. Янковський, секр.

ЙОНҐСТАВН, О. — Бр. св. І. Хрестителя, відд. 230, повідомляє всіх своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 11. липня, в год. 2:30 попол., в власній залі, 914 Франклін Еве. Проситься всіх членів прийти, бо є важні справи до вирішення. Члени, що ще не отримали дивіденди, мусять прийти і забрати на зборах, в противнім разі секр. заверне дивіденди до Гол. Канцелярії. — П. Павловський, секр.

Посмертна Згадка

ТОМКО ҐЕНЕҐА, довголітній член Т-ва „Запорозька Січ", відд. 234 в Елизабет, Н. Дж., помер 25. квітня 1954, в 74 році життя. Покійний родився в селі Довгове, пов. Рогатин, Зах. Україна. Похорон відбувся 29. квітня з церкви св. Володимира. — В. Н. П.!
Заряд Відділу.

НІОДНА КУЛЬТУРНА ЛЮДИНА НЕ МОЖЕ ОБІЙТИСЬ БЕЗ РІДНОГО ЩОДЕННИКА

ТАРЗАН, ч. 3302. Сутичка в темноті.

Вбивця вагався. Саме в цю хвилину Тарзан відкрив очі.

Відчувши небезпеку, він миттю схопився і кинувся на вбивника.

Коли обидва чоловіки впали на підлогу, Волтор і Гемнон скочили з ліжок. — Світи, Гемноне! — закричав Волтор. — Давай світла! Тарзан зловив напасника!